KUTSESTANDARD

Nahkkäsitöö valmistaja, tase 5

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Nahkkäsitöö valmistaja, tase 5	5

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
Nahkkäsitöö valmistaja, tase 5 valmistab kavandite, tööjuhiste või esemete järgi kvaliteetseid ja esteetilisi nahast käsitööesemeid või väikesarju, kasutades traditsioonilisi ja kaasaegseid tehnikaid, töövõtteid ja valmistusviise. Nahkkäsitöö valmistaja, tase 5 vastutab enda ja teiste töötajate töötulemuste eest. Ta juhendab kaastöötajate või praktikantide tegevust. Ta tegutseb ettevõtjana ning teeb koostööd oma eriala spetsialistide ning sidusalade esindajatega: moekunstnikute, mööblivalmistajate, sisekujundajatega jt-ga. 5. taseme nahkkäsitöö valmistaja turundab oma toodangut ning osutab teenuseid. Ta töötab nahatööettevõttes, nahaõmblustöökojas, köitekojas jm. Lisaks 5. taseme nahkkäsitöö valmistajale on kutsealal ka madalam tase, vähema vastutuse ja töökogemusega nahkkäsitöö valmistaja, tase 4.
A.2 Tööosad
A.2.1 Nahast esemete valmistamise tööprotsessi korraldamine 1. Esemete kavandamine. 2. Materjalide varumine ja kasutamine. 3. Töö ettevalmistamine. 4. Töövahendite ja seadmete ettevalmistamine ja kasutamine. 5. Ergonoomilise ja ohutu töökeskkonna loomine. 6. Nahast esemete valmistamine. 7. Tehnikate kasutamine. 8. Viimistlemine. 9. Tööprotsessi dokumenteerimine. A.2.2 Nahkkäsitööalane ettevõtlus 1. Ettevõtte tegevuse korraldamine. 2. Töötajate juhendamine. 3. Toote ja/või teenuse arendus. 4. Toodete ja/või teenuste esitlus ning müük. A.2.3 Juhendamine ja nõustamine 1. Nõustamine. 2. Juhendamine.
Valitavad tööosad
A.2.4 Aksessuaaride valmistamine 1. Aksessuaari valmistamiseks vajalike eeltööde tegemine. 2. Aksessuaari valmistamine. A.2.5 Nahkvormide valmistamine 1. Nahkvormi valmistamiseks vajalike eeltööde tegemine.

2. Nahkvormi valmistamine. 3. Pakendi valmistamine. A.2.6 Köidete valmistamine 1. Köidete valmistamiseks vajalike eeltööde tegemine. 2. Köitmine. 3. Pakendi valmistamine. A.2.7 Liistuga jalanõude valmistamine 1. Jalatsite valmistamiseks vajalike eeltööde tegemine. 2. Jalatsite valmistamine. A.2.8 Sisustusesemete ja mööbli nahkdetailide valmistamine 1. Sisustusesemete ja mööbli nahkdetailide valmistamiseks vajalike eeltööde tegemine. 2. Eseme või detaili valmistamine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Nahkkäsitöö valmistaja tööaeg on paindlik, vajadusel hooajatöö või töö puhkepäevadel. Töö võib olla füüsiliselt pingutav ja sundasendit nõudev. Võib esineda kokkupuudet tolmu (allergiaoht) ja keemiliste ainetega, silmade tervishoiu huvides on vajalik hea valgustus.
A.4 Töövahendid
Nahatöö masinad (nt nahaõmblusmasin, nahaõhendusmasin, lõikemasin), pressid (nt neetimispress, köitepress, kuldamispress) jm seadmed, voltluud, voolipulgad, nõelad, noad, käärid, augurauad, naasklid jm.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Töös on olulised käeline osavus, ruumiline mõtlemine ja kujutlusvõime, proportsioonitunnetus, püsivus, loovus, vastutustunne ja õpivalmidus.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Nahkkäsitöö valmistaja, tase 5 on omandanud kutseoskused töö käigus või kutseõppeasutuses. Kutseõppeasutusse sisseastumine eeldab nahkkäsitöö alast töökogemust või 4. taseme kompetentside olemasolu.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Nahkkäsitöö valmistaja, köitja, nahkaksessuaaride valmistaja jm.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kohustuslikud kompetentsid B.2.1 – B.2.2, läbiv kompetents B.2.9 ning vähemalt üks valitavatest kompetentsidest B.2.4 – B.2.8.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Nahast esemete valmistamise tööprotsessi korraldamine	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. kavandab eseme, arvestades vormi, kompositsiooni ja värvusõpetuse põhimõtetega ning lähtudes materjali eripärast ja kasutatavast tehnoloogiast; koostab mõõtkavas tööjoonise; loeb kavandeid ja tööjooniseid; 2. arvestab vastavalt kavandile, tööproovile ja eseme otstarbele materjali koguse; varub materjalid, furnituurid ja hooldusvahendid, arvestades materjali liiki ja parkimisviisi, markeeringuid, kvaliteedinäitajaid, omadusi, kasutusala ning hankimise allikaid; hoiustab materjalid nõuetekohaselt; valmistab ette tööks vajaliku koguse materjali vastavalt juhendile ja kasutatavale tehnikale, arvestades valmiva eseme otstarvet ning omadusi;	

3. planeerib eseme või kavandi põhjal töö käigu: planeerib tööde järjekorra ja tööülesande täitmiseks kuluva aja, arvestades tööde mahtu, toodete hulka ja tellija vajadusi; arvestab enda ja meeskonna tööks kuluva aja, arvestades eseme valmimise tähtaega; 4. valib välja sobivad töövahendid ja seadmed; kontrollib seadmete ja tööriistade korrasolekut, vajadusel korraldab hooldust; kasutab seadmeid, töövahendeid ja -riistu, järgides kasutusjuhendeid ning hooldusnõudeid; komplekteerib kavandatud eseme valmistamiseks töövahendid vastavalt kasutatavale tehnikale; 5. seab valmistusprotsessist lähtudes sisse ohutu, ergonoomilise ja käepärase töökoha ning hoiab selle puhta ja korras; 6. valmistab nahkeseme vastavalt selle valmistamise spetsiifikale (vt valitavad kompetentsid); 7. kasutab nahkesemete valmistamisel erinevaid tehnikaid vastavalt valmistatavale esemele, selle kasutusotstarbele ja materjali omadustele: õhendab nahka, õmbleb käsitsi ja masinaga, liimib (sh valmistab kliistri), värvib, lakib, vahatab, dekoreerib nahka ja paberit (nt värvimine, voolimine, intarsia, põimimine, aplikatsioon), vormib nahka, katab papist vormi nahaga, paigaldab furnituuri, teeb mitmesuguseid papi- ja paberitöid, valmistab papjeemašee, teeb pakendeid jm; 8. viimistleb eseme, arvestades materjali eripära ja eseme otstarvet; tunneb ära eseme valmistamisel tekkinud vead ja nende põhjused, kõrvaldab need; analüüsib tööprotsessis tekkinud probleeme, ennetab neid; 9. dokumenteerib tööprotsessi esemete kordusvalmistamiseks ja kogemuse talletamiseks; teeb valmisesemete esitlemiseks fotod, kasutab neid toodete reklaamimiseks ja müügiks.

B.2.2 Nahkkäsitööalane ettevõtlus	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. hindab tegutsemise eesmärgist lähtuvalt ettevõtluse võimalusi; valib talle sobiva ettevõtlusvormi; korraldab ettevõtte tegevust, arvestades kutsealast teavet ja õigusakte ning lähtudes väikeettevõtte juhtimise põhitõdedest; planeerib oma töö; teeb koostööd erinevate partneritega, sh võrgustikega, jälgides tegutsemise tõhusust; hoiab end kursis majanduses toimuvate muutustega ja konkurentide tegevusega, rakendades loovalt tekkinud võimalusi; 2. annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi kaastöötajatele või koostööpartneritele ja praktikantidele; organiseerib ja kontrollib juhendatavate tööd, annab juhendatavatele konstruktiivset tagasisidet, probleemide ilmnemisel pakub välja lahendusi; 3. kujundab sihtgrupist lähtudes toote ja/või teenuse; leiab tootele ja teenusele sobivaima teostusviisi, lähtudes sihtgrupist, logistikast, tasuvusest ja tootmisbaasist; kujundab toote ja/või teenuse hinna; korraldab toote pakendamise, koostab kasutus- ja hooldusjuhendi; analüüsib klientide tagasisidet eesmärgiga hinnata tooteuuenduse või uue toote arendamise vajadusi; 4. organiseerib toodete ja/või teenuste esitluse ning müügi, arvestades nõudlust, võimalusi, tasuvust jm; kasutab enda ja oma toodete reklaamimiseks erinevaid võimalusi; kasutab sidusvaldkondade ja rahvusvahelise koostöö võimalusi müügi edendamisel.	

B.2.3 Juhendamine ja nõustamine	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. nõustab tellijat ja koostööpartnerit sobiva materjali, tehnoloogia ja kujunduse valimisel oma pädevuse piires; 2. jälgib juhendatava tööd ning vajadusel selgitab ja korrigeerib töövõtteid, demonstreerides ja lastes juhendataval tegevust korrata kuni korrektse tulemuse saavutamiseni; annab juhendatavale tagasisidet töösoorituste ning töö edenemise kohta; koostab tööjuhendeid.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel on nõutav valikust B.2.3 - B.2.8 ühe kompetentsi tõendamine.

B.2.4 Aksessuaaride valmistamine	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. teeb aksessuaari valmistamiseks vajalikud eeltööd: valmistab lõiked, paigutab need nahale otstarbekalt ja ökonoomselt, arvestades nahatopograafiat; teeb juurdelõikuse ja vajadusel õhendab, töötleb või värvib nahka; 2. valmistab aksessuaari (nt portfell, seljakott, voodriga kott), kasutades sobivaid töövahendeid ja seadmeid ning vajadusel ka abimaterjale (nt tugevdus, tekstiil, papp, plastik, nöör, furnituur, niit, nahkpõimepael), arvestades valmistatava eseme otstarvet ning materjali eripära; ühendab detailid (nt põime, käsi- ja masinõmblus).	
Teadmised:	

1) traditsioonilised ja etnograafilised aksessuaarid.

B.2.5 Nahkvormide valmistamine	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. teeb vutlari, karbi vm nahkvormi valmistamiseks vajalikud eeltööd: valmistab lõiked, paigutab need nahale otstarbekalt ja ökonoomselt, arvestades nahatopograafiat; teeb juurdelõikuse ja vajadusel õhendab, töötleb või värvib nahka; 2. valmistab papist, puidust jm materjalist vorme, laekaid, jaotustega karpe; katab vormi nahaga, kasutades nt liimi ja/või kliistrit, põimetehnikat, käsi- ja/või masinõmblust; vormib nahka; 3. valmistab vormidele ja esemetele sobivaid pakendeid.	

B.2.6 Köidete valmistamine	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. teeb köidete valmistamiseks vajalikud eeltööd: valib materjalid ja köitmisviisi, valmistab lõiked, paigutab need nahale otstarbekalt ja ökonoomselt, arvestades nahatopograafiat; teeb juurdelõikuse ja vajadusel õhendab, töötleb või värvib nahka; 2. valmistab paber- ja tarbeköiteid, köidab raamatuid, albumeid, märkmikke jm, kasutades sobivat köitmisviisi, sh keerulisi köitmisviise, nt kumeraseljaline täisnahkköide; lõikab raamatuploki käsitsi või giljotiiniga, vajadusel dekoreerib lõikeserva; valmistab köidetud sisule kaaned, arvestades materjalide, sh paberi ja papi omadusi; ühendab raamatuplokisisu ja kaaned; kasutab kuldamis- ning trükitehnikaid; taastab ja parandab köiteid; 3. valmistab köitele vutlari vm pakendi.	
Teadmised: 1) traditsioonilised köitmisviisid.	

B.2.7 Liistuga jalanõude valmistamine	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. võtab mõlema jala mõõdud; valmistab mõõtudele ja jala anatoomiale vastavad liistud; valmistab lõiked; teeb proovijalatsid, vajadusel korrigeerib lõikeid; paigutab lõiked nahale otstarbekalt ja ökonoomselt, arvestades nahatopograafiat; teeb juurdelõikuse ja vajadusel õhendab, töötleb või värvib nahka; teeb jalatsiproovi; 2. valmistab liistuga jalanõud, valides tehnika ja töövõtted tulenevalt materjali omadustest ja jalatsite eripärast; ühendab detailid nt liimides, käsi- või masinõmblusega, neetides, põimetehnikas, vajadusel kinnitab furnituurid; kasutab tugevdusmaterjale.	
Teadmised: 1) jalatsite valmistamise ajalugu.	

B.2.8 Sisustusesemete ja mööbli nahkdetailide valmistamine	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. teeb sisustusesemete ja mööbli nahkdetailide valmistamiseks vajalikud eeltööd: valmistab lõiked, paigutab need nahale otstarbekalt ja ökonoomselt, arvestades nahatopograafiat; teeb juurdelõikuse ja vajadusel õhendab, töötleb, värvib või dekoreerib nahka; 2. valmistab sisustusesemete või mööbli nahkdetaili (nt padi, istmekate, vaip, lauakate), kasutades sobivaid töövahendeid ja seadmeid ning vajadusel ka abimaterjale (nt tugevdus, tekstiil, papp, puit, täitematerjal, plastik, nöör, furnituur, niit, nahkpõimepael), arvestades valmistatava eseme otstarvet ning materjali eripära; ühendab detailid (nt põime, käsi- ja masinõmblus, liimimine, neetimine), ühendab detailid ja kinnitab vajadusel furnituurid.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.9 Nahkkäsitöö valmistaja, tase 5 kutset läbiv kompetents	**EKR tase 5**
Tegevusnäitajad: 1. järgib oma tegevuses käsitööliste eetikanõudeid (vt lisa 1 Käsitöölise kutse-eetika); hoiab ja säilitab kultuuripärandit; arvestab eriala pärandiga: nahatöö areng ja traditsioonid maailma ajaloos, Eesti nahatöö pärand ja professionaalne nahkehistöö; 2. järgib oma tööga seotud õigusakte, sh autoriõiguse seadust; 3. säilitab ja arendab oma kutseoskusi; hoiab end kursis erialaste arengutega; hoiab end kursis erialase terminoloogiaga, kasutab seda korrektselt; annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi;	

4. planeerib ja kasutab ressursse (nt inimesed, aeg, töövahendid, finantsid) efektiivselt ja säästlikult; jälgib tähtaegadest ning etappidest kinnipidamist; tagab vajalikud ressursid; planeerib tervikliku tegevuskava, korraldab tööprotsessi, jälgib töö kvaliteeti; 5. tegutseb vastutustundlikult ja eesmärgipäraselt, arvestades töötervishoiu, keskkonnahoiu ja tööohutuse reegleid; kasutab vastavalt vajadusele isikukaitsevahendeid; 6. töötab tõhusalt meeskonnas ja selle huvides ning kohandub meeskonnaga; arvestab teistega ja täidab oma rolli meeskonnas; teeb koostööd; juhib meeskonda, tagab meeskonna motiveerituse; organiseerib ja kontrollib juhendatavate tööd; 7. reageerib tööprotsessis tekkinud eriolukordades adekvaatselt, lahendab olukorra; 8. loob head suhted kolleegide ja klientidega; valib sihtgrupile vastava suhtlemisviisi; esitab teabe selgelt, loogiliselt ja sihtgrupile mõistetavalt; 9. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisuloome ja Turvalisus (vt lisa 2 Digioskused) ning sobivaid erialaseid programme; 10. kasutab eesti keelt klientide ja kolleegidega suhtlemiseks vajalikul tasemel; kasutab ühte võõrkeelt tasemel B1 (vt lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused) enesetäienduse ja suhtluse eesmärgil.
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	17-14112018-1.8/5k
2. Kutsestandardi koostajad	Pille Kivihall, OÜ Nahakoda, Eesti Nahakunstnike Liit Leelo Leesi, Kuressaare Ametikool Maret Lehis, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, OÜ Pileum Maarja Undusk, FIE, Eesti Nahakunstnike Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	13
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	14.11.2018
6. Kutsestandard kehtib kuni	07.11.2023
7. Kutsestandardi versiooni number	5
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	7318 Tekstiil-, nahk- jms tooteid valmistavad käsitöömeistrid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	5
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Leather craftsman, level 5
C.3 Lisad	
Lisa 1 Käsitöölise kutse-eetika	
Lisa 2 Digioskused	
Lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused	